

ניגוני נשים

ע"ש אסתר סטולמן

בית-מדרש לנשים דתיות וחילונית
במדרשה באורנים

המדרשה
מרכז חינוכי להתחדשות החיים היהודיים בישראל באורנים

משקפיים מגדריות בכתה

תוכניות המגדר של המדרשה בבתי הספר*
תמי לוז גרבר, נהלל, רכזת תכניות המגדר בבתי הספר
ומנחת 'ניגון בשדה'

מה זה "להיות בת ולהיות בן"? שאלה זו נשאלת בפתיחה של **סמינר לכיתות יסוד בנושא שוויון בין המינים**: מהם ההבדלים, מהו הדמיון, מה מולד ומה נרכש - פתיחה המעלה בחלל הכיתה שאלות שטרם נשאלו בצורה כזו. כשאנו שואלים על תפקידים במשפחה, תשובת הצוות החינוכי היא: אצלנו בבית הספר רוב האמהות עובדות, יש להן קריירה, וחלוקת התפקידים בבית מודרנית ושוויונית. אבל בתשובות הילדים עדיין ניתן לראות שבדרך כלל מי שנוהג ברכב בנסיעות משפחתיות הם האבות, מי שאחראי על בישול וניקיונות הן האמהות ומי שנשאר בבית עם ילד חולה זו בדרך כלל אימא או סבתא.

נכון, המצב מורכב, גם אני בוחרת בחירות סטריאוטיפיות, אעדיף להישאר בבית עם ילד חולה, לשבת ליד הנהג אם אפשר, ועוד; חלק מהסטריאוטיפים המגדריים משרתים את הנשים, ולכן הן אינן נאבקות בהם.

בתהליך החינוכי חשוב לנו לפתוח בפני תלמידים ותלמידות את התובנות שהסתכלות מגדרית מאפשרת: להבין שסיפורי האגדות הקלאסיים מחנכים את הנסיכות להיות יפות ופאסיביות, ומהנסיך מצפים להתגבר על אתגרים, להילחם בדרקון ולהציל נסיכה. על מדפי הספרים ובתוכניות הטלוויזיה מרבית דמויות ההזדהות של הבנים הם "אבירים מודרניים" (הם נאבקים במפלצות, מתגברים על פחדים, לוחמים למען צדק) ומרבית דמויות ההזדהות של הבנות הן "נסיכות או פיות" (הן מצויות באינטראקציות חברתיות, מארחות ומתארחות, עסוקות בשאלה איך הן נראות, ומנסות לתפוס חתן). כך שלמרות שנראה שהעולם השתנה, הרבה דברים עדיין נשארו כמות שהם.

תוכנית ייחודית המתקיימת בכתות ו', למחנכות, אמהות ובנות בשאלות של בת מצווה, עונה על צורך הקיים בגיל זה לשיח נשי בין-דורי על ציפיות חברתיות ותרבותיות במעבר מילדה לנערה. בסמינר במ"וט – העצמת בנות למדעים וטכנולוגיה, אנו נפגשים עם בנות כיתה ט' לקראת בחירת מסלול לבגרות. מטרת הסמינר היא העצמת נערות למימוש יכולותיהן ועידודן למקצועות הטכנולוגיים. בנקודה קריטית זו, במפגש של בנות בלבד, אנו מחזקים את הנערות לראות שהבחירה במקצוע מסוים אינה מאיימת על תפיסת הנשיות שלהן, ולא תפגע בסיכוייהן החברתיים אלא להפך. שוב ושוב מפתיע לראות איך נערות בנות 15 משקפות את הבתים בהן גדלו: אפשר לראות פמיניסטיות שאינן מבינות למה אנו עושות עניין מהשאלות הללו, ונערות אחרות שאינן רוצות ששום דבר יאיים על תפיסת העולם המוכרת והבטוחה, ומעדיפות שלא נקרע מעל עיניהן צעיפים של תמימות ילדותית בדרישה נוקבת להסתכל על המציאות וקדימה. **בסמינר המתקיים בכיתות מעורבות** (בנים ובנות) אנו שמים דגש גם על השינויים שבנים נדרשים לעבור, כדי שיצאו מהתבניות הסוגרות אותם. ברור שבעולם המודרני גברים ונשים צריכים לנפץ תבניות הסוגרות אותם בתפקידים שלא בהכרח מתאימים להם. לסיכום, הכנסת המבט המגדרי לבתי ספר היא מחויבת המציאות. ככל שנהיה מודעים יותר למסרים החינוכיים המועברים לילדים ולילדות יצמח דור שוויוני יותר, הפתוח יותר לממש - כל אחת ואחד את יכולותיהם, ללא הגבלות של תפיסות חברתיות מקובלות.

* המדרשה מקיימת בכל רחבי הארץ סמינרים לתלמידים מכיתות ג' ומעלה, השתלמויות לגנות והשתלמויות מורים בדגש מגדרי – במטרה ליצור מערכת חינוך המחויבת יותר לשוויון בין המינים. הפעילות מתקיימת בתמיכת היחידה לשוויון בין המינים של משרד החינוך.